

SOME DIACHRONIC OBSERVATIONS ON FORMS OF THE AORIST WITH A VOCALIC AUGMENT IN THE DIALECT OF ŠATAK

Avetyan Sargis

Yerevan State University,

NAS RA Language Institute named after H. Acharyan

sargisavetyan@ysu.am

DOI: 10.54503/978-9939-970-08-0-3

It is common knowledge that, in Classical Armenian, past-referring tense forms of the indicative used the vocalic augment *t* /e/ only in forms that would otherwise be monosyllabic, as exemplified by the 1st singular aorist *płp-h* /ber-i/, 2nd singular aorist *płp-lp* /ber-er/, 3rd singular aorist *t-płp* /e-ber/, etc.¹

In the further history of the Armenian language, the main trend was to abandon the use of the augment. Instead, the 3rd singular root aorist in the active inflection was supplied either by the ending *-uql* /-av/, taken from the respective 3rd singular form in the medio-passive inflection, or by the newly originated ending *-tq* /ec/, which originally served as the suffix of the so-called c'oik' aorist². Nonetheless, the augment was not only inherited into several modern Armenian dialects to varying degrees, but it also frequently triggered new, similar analogical formations of the aorist with a vocalic augment. This also appears to have been the case with the dialect of Šatak.

The current paper addresses certain forms of the 3rd singular aorist formed secondarily from the root stem of the corresponding 2nd singular

---

¹ **A. Meillet**, *Esquisse d'une grammaire comparée de l'arménien classique*, 2nde éd., Vienne, 1936, p. 123-124.

² Cf. **J. Karst**, *Historische Grammatik des Kilikisch-Armenischen*, Strassburg, 1901, S. 324-325.

imperative through analogy in the dialect of Šatax. It also discusses how these forms have been misinterpreted.

M. Muradyan, when examining the irregular verbs in the dialect of Šatax, writes about the 3rd singular aorist forms of the verbs *unpútł* /tənel/ (< *ṛútł* /dnel/) “to put” and *unuł* /tal/ “to give”, stating that “the final vowels *h* /i/ and *nı* /u/ of the aorist forms *huh* /iti/ (he/she put) and *hunı* /itu/ (he/she gave) are stem-final vowels (from the stems *ṛh-* /di-/ and *unnı-* /tu-/, respectively), which have not been retained in the Classical Armenian corresponding forms (*łh* /ed/ “he/she put”, *łun* /et/ “he/she gave”) but appear in the dialect (*huh* /iti/, *hunı* /itu/)³. In our opinion, M. Muradyan’s claim is objectionable, primarily in view of the fact that the loss of final syllables in pre-written Armenian has been common to all dialectal varieties of the language, and there are no exceptions in this regard. On the other hand, relevant data from the historical grammar of the Armenian language, along with evidence from various dialects, clearly indicate the secondary analogical origin of similar 3rd singular aorist forms with a vocalic augment in certain other dialects, thereby shedding light on the historical development of the respective aorist forms in the dialect of Šatax.

Thus, it is known that in the Middle Armenian period, the form *ṛhṛ* /dir/ “put!” of the 2nd singular imperative inherited from Classical Armenian came to be employed simultaneously as a root stem of the aorist. Moreover, this was facilitated by the fact that, since the Classical Armenian period, in a number of verbs, the form of the 2nd singular imperative and the root stem of the aorist coincided, such as: 2nd singular imp. *ṛn ṛ* “leave!” and aorist stem *ṛnnṛ-*, 2nd singular imp. *ṛł ṛ* “bring!” and aorist stem *ṛłṛ-*, etc.⁴ Therefore, just like in other dialects of the

---

³ M. Muradyan, *Šataxi barbaṛə* [The dialect of Šatax], Yerevan, 1962, p. 150.

⁴ J. Karst, op. cit., pp. 315-317.

Armenian language, in the dialect of Šatax, the Classical Armenian form of the 2nd singular imperative $\eta\acute{h}'p$ “put!” also came to function simultaneously as an aorist stem, from which new analogical forms of the aorist have been created by adding the appropriate endings. However, in this case, unlike the general trend of historical development of the Armenian language, the 3rd singular aorist in the dialect of Šatax, doesn’t take the ending $-u\acute{q}/-av/$ and/or $-t\acute{g}/ec'/$, but rather employs the reflex of the Classical Armenian vocalic augment $t/e/$ or its later modifications⁵. This usage of the vocalic augment, having been inherited through several verbs (cf. Cl. Arm. $p\acute{t}p\acute{t}t\acute{q}$ /berel/ and 3rd singular aor. $t-p\acute{t}p\acute{t}$ /e-ber/ “he/she brought”, and similarly, Cl. Arm. $p\acute{a}n\eta\acute{u}t\acute{q}$ /t’oñel/ and 3rd singular aor. $t-p\acute{a}n\eta$ /e-t’oñ/ “he/she left”, etc.), has somewhat expanded its range of applications and has been analogically applied to other verbs as well.

By the way, a formal coincidence of the 2nd singular imperative and of the 3rd singular aorist is also observed in a number of other irregular verbs in the dialect of Šatax (excluding the vocalic augment, which is naturally absent in the imperative form). For example, we see 2nd singular imp. $p\acute{a}n\acute{\eta}$ /t’o’ñ/ “leave!” and 3rd singular aor. $t-p\acute{a}n\eta$ /ē-t’o’ñ/ “he/she left”, similarly, 2nd singular imp. $u\acute{h}'$ /pi’/ “bring!” and 3rd singular aor. $h-u\acute{h}$ /i-pi/ (< * $h-u\acute{h}p$ / *i-pir/) “he/she brought”, 2nd singular imp. $q\acute{u}p\acute{q}/q\acute{u}p$ /zark/zar/ “hit!” and 3rd singular aor. $t-q\acute{u}p$ /ē-zar/ “he/she hit”, and, accordingly, also 2nd singular imp. $u\acute{h}'p/u\acute{h}'$ /ti’r/ti’/

---

⁵ For more information on the employment of the vocalic augment in forms of the aorist in modern Armenian dialects, see **H. Martirosyan**, The development of the Classical Armenian aorist in modern dialects. In: *Acta linguistica Petropolitana: Труды Института лингвистических исследований XIV.1*; Part 1: *The Armenian and Indo-European preterite: forms and functions* (ed. by Anaïd Donabédian, Nikolai Kazansky, Petr Kocharov, Hrach Martirosyan; editor-in-chief Evgeny V. Golovko), St. Petersburg, 2018, pp. 153-162.

“put!” and 3rd singular aor. *h-unh* /i-ti/ < **h-unhp* /i-tir/ “he/she put”⁶. As for the origin of the 3rd singular aorist form *h-unni* /i-tu/ “he/she gave”, it seems more plausible to us that it is an analogical formation from the imperative form *unn í/unn íp* /tu’/tu’r/ “give!” which could easily arise based on the principle of proportional analogy; that is to say, 2nd singular imp. *unh’p/unh’* /ti’r/ti’/ “put!” – 3rd singular aor. *h-unh* /i-ti/ “he/she put”, similarly, 2nd singular imp. *uḥ’/pi’* / “bring!” – 3rd singular aor. *h-uyh* /i-pi/ “he/she brought”, and accordingly, 2nd singular imp. *unn íp/unn í* /tu’r/tu’/ “give!” – 3rd singular aor. X, where X = *h-unni* /i-tu/ “he/she gave”. Indirect support for our assumption comes from the fact that in several dialects, the form of the imperative singular *unn íp* /tu’r/ “give!” has historically been conceived of and used as the root stem of the aorist active (rather than just as a stem of the aorist passive, contrary to J. Karst’s observation⁷), as evidenced by corresponding forms in some subdialects within the dialect of Šamaxi, such as *unnipḥ* /turi/ “I gave”, *unnipḥp* /turir/ “you gave”, *unnipuuḥ* /turav/ “he/she gave”, etc.⁸. In addition, and what is more important for the current purpose of this paper, in some dialects, a new analogical form has been created from the 2nd singular imperative form only for the 3rd singular aorist, while the stem *unpḥ-* /təv-/ is used for the other persons of the aorist. This is the case, for example, in the dialect of Svedia (e.g., 2nd singular imp. *ḡto’p* /dēō’r/ “give!” and 1 sg. aor. *ḡlu* /dva/ “I gave”, 2nd singular aor. *ḡlḥp* /dvir/

---

⁶ For the cited forms, see **M. Muradyan**, op. cit., pp. 147-149.

⁷ Cf. **J. Karst**, op. cit., p. 317.

⁸ **R. Baṭramyan**, Šamaxii barbaṭə [The dialect of Šamaxi], Yerevan, 1964, p. 162. In the subdialect of the town Šamaxi, a 3rd singular aorist form, *nunnip* /utur/, occurs, which is derived from an earlier form, *k-unnip* /e-tur/, due to the law of vowel harmony (see *ibid.*, p. 129).

“you gave”, 3rd singular aor. *իդէօր* /idēōr/ “he/she gave”⁹), as well as in the dialect of Van (e.g., 2nd singular imp. *տո՛ւ/տու* /tu/tur/ “give!” and 1 sg. aor. *տւի/տւիցի* /tvi/tvic‘i/ “I gave”, 2nd singular aor. *տվիր/տվիցիր* /tvir/tvic‘ir/ “you gave”, 3rd singular aor. *տվեց/իտու/իտու* /tvec‘/itur/itu/ “he/she gave”¹⁰), etc.

We are inclined to account for the historical relationships between the 2nd singular imperative, *տո՛ւ* /tu‘/ “give!”, and the 1st singular aorist, *տւի* /təvə/ “I gave”, the 2nd singular aorist, *տվիր* /təvir/ “you gave”, and the 3rd singular aorist, *իտու* /itu/ “he/she gave”¹¹, in the dialect of Moks in the same way.

Սարգիս Ավետյան - Որոշ տարածամասնակյա դիտարկումներ Շատախի բարբառում ձայնավոր նախահավելվածով աորիստի ձևերի շուրջ

Փաստարկվում է, որ Շատախի բարբառում *իտի* «դրեց» և *իտու* «տվեց» աորիստի ձևերի վերջահանգ ձայնավորները, հակառակ Մ. Մուրադյանի պնդման, չեն կարող դիտվել իբրև նախնական արմատավերջյան ձայնավորներ, որոնք ենթադրաբար պահպանվել են Շատախի բարբառում՝ ի տարբերություն դասական հայերենի համապատասխան *եդ* < *ե՛դի «դրեց» և *ետ* < *ե՛տու «տվեց» ձևերի, որոնցում շեշտահաջորդ վերջահանգ ձայնավորները կանոնավոր կերպով անհետացել են նախապատմական շրջանում: Պետք է

⁹ For the cited forms, see **H. Ačarıyan**, K‘nnut‘yun Kilikiayi barbari [Study of the dialect of Cilicia], Yerevan, 2003, p. 494:

¹⁰ For the cited forms, see **H. Ačarıyan**, K‘nnut‘yun Vani barbari [Study of the dialect of Van], Yerevan, 1952, p. 173.

¹¹ For the cited forms, see **M. Muradyan**, Urvagic Moksi barbari [An outline of the dialect of Moks]. In Hayereni barbařagitakan atlas: usumnasirut‘yunner ew nyut‘er 1, Yerevan, 1982, p. 173.

նկատի ունենալ, որ նախագրային հայերենում շեշտահաջորդ վերջնավանկների թուլացումը և/կամ անկումը ընդհանուր է եղել հայերենի տարածական բոլոր տարբերակների համար, և այդ առումով բացառություններ չկան: Մյուս կողմից՝ հայերենի ժամանակակից այլ բարբառների համապատասխան տվյալները ակնհայտորեն ցույց են տալիս, որ նրանցում ևս երկրորդաբար ձայնավոր նախահավելվածով աորիստի եզակի 3-րդ դ. համաբանական նոր ձևեր են կազմվել: Դա էլ իր հերթին մեկ անգամ ևս անուղղակիորեն հաստատում է Շատախի բարբառի աորիստի վերոնշյալ ձևերի մասին մեր ենթադրությունը:

Բանալի բառեր. Շատախի բարբառ, աորիստի ձևեր, շեշտահաջորդ վերջահանգ ձայնավորներ, ձայնավոր նախահավելված, նախագրային հայերեն, հայերենի ժամանակակից բարբառներ:

Саргис Аветян - Некоторые диахронические наблюдения о формах аориста с вокалическим приращением в Шатахском диалекте. - Аргументируется, что конечные гласные аористных форм *իտի* /iti/ «он/она положил(а)» и *իտու* /itu/ «он/она дал(а)» в Шатахском диалекте, в отличие от утверждения М. Мурадяна, не могут рассматриваться как оригинальные корневые конечные гласные, которые якобы сохранились в Шатахском диалекте, в отличие от соответствующих форм классического армянского языка (եդ /ed/ < *ե՛դի /e՛di/ «он/она положил(а)» и ետ /et/ < *ե՛տու /e՛tu/ «он/она дал(а)»), в которых посттонические конечные гласные регулярно исчезли в доисторический период. Следует учитывать, что ослабление и/или утрата конечных посттонических слогов в дописьменный период армянского языка были общими для всех территориальных разновидностей языка, и в этом отношении нет исключений. С

другой стороны, соответствующие данные из других современных армянских диалектов явно указывают на вторичное аналогическое происхождение таких же форм аориста 3-го лица единственного числа с вокалическим приращением, тем самым поддерживая наше вышеуказанное утверждение о соответствующих формах аориста в Шатахском диалекте.

Ключевые слова: Шатахский диалект, аористные формы, посттонические конечные гласные, вокалическое приращение, дописьменный период армянского языка, современные армянские диалекты.